

Az NDK pedagógiai folyóirata, a *Pädagogik*, az 1968-as évfolyamú sorozatát „Előszavában”¹ mérleg felállításával indítja meg. Az iskolai oktató-nevelőmunkában elért eredményeket, sikereket a SED VII. Kongresszusának az adott tanévre vonatkozó és a gazdasági élettel szoros összefüggésben megállapított követelményeihez méri. A Kongresszus a tudományos és technikai forradalom továbbfejlesztését jelölte ki fő feladatként, s egyben ezt tette meg a szocialista társadalmi rendszer sikereinek feltételévé is. Ez a fő fejlesztési tendencia az oktató-nevelőmunka minden területére konkrét kihatással volt az adott tanév elmúlt időszakában. Elsősorban tartalmilag érintette közvetlenül az oktatómunkát, és megindította az új oktatási tervek (tantervek) készítésének munkálatait. Az új tervek bevezetésével összefüggésben szükség volt a tanuló irányításának, befolyásolásának újszerű értelmezésére, korszerűbb felfogására, különösen a pályaválasztó fiatalok hathatósabb támogatására. Új távlatokat nyitott a tudományos kutatómunka számára is, melynek a jövőben fokozottabban kell segítséget nyújtania oktatási vonatkozásban a munka hatékonyságának fokozásában, a tartalom precízebb tételében, a tudományos megismerés elemzésében.

Összegezve az „Előszó” rámutat arra a szükségserű összefüggésre, hogy a szocialista társadalomban minden tevékenység magasfokú szaktudást és politikailag tudományos szemléletet követel, ezért a gazdasági és politikai tervek minden kérdése az oktatás és képzés számára döntő következményekkel jár.

Konkrét példán keresztül ez az összefüggés azt jelenti, hogy ha pl. a gazdasági élet számára jelentős számban szükség lesz természettudományos képzettségű szakemberekre, e szakemberek képzésére már most, a jelenlegi körülmények között gondolni kell. Erre a feladatra már a legalsóbb fokú iskoláktól kezdve elő kell készíteni a fiatalokat az eddigénél sokkal szélesebb körben, hogy később ilyen természetű munkába könnyebben legyenek bekapcsolhatók.

Nemcsak oktatási feladatokat jelölt meg az 1967/68-as tanév számára a Kongresszus. Ahhoz, hogy az oktatás terén ezek a mindent

átfógó feladatok megvalósulhassanak, a nevelőmunka hatékonyságát is fokozni kell.

Hangsúlyozta a Kongresszus az ifjúsági szervezeti nevelőmunka és az iskolai nevelőmunka szoros kapcsolatát, szerves egymásra épülését, amikor meghatározta, hogy az ifjúsági mozgalom tevékenységét a Vörös Október szelleme hassa át az elkövetkező tanévben. E szellemben aktivizálták az ifjúságot a különböző erre az évre eső évfordulók megünneplésére (MARX születésének 150 éves évfordulója, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója, a Köztársaság fennállásának 20. évfordulója).

A *Pädagogik* 1968-as évfolyamának anyagát — elemzésénél — az Előszóban felvetett és a Párt politikai célkitűzései által kiemelt feladatok, mint problémakörök köré csoportosíthatjuk.

1. Jelentősek azok a tanulmányok, amelyek az oktatási reform valamely elvi kérdésével foglalkoznak a bevezetésre került új tantervek kapcsán. Ezek részben a tapasztalatokat összegezik, elemzik, részben pedig további iniciatívákat foglalnak magukban az új tantervek még tökéletesebb alkalmazásához.

Az új tantervekkel a tanulmányok hosszú során keresztül sokféle megvilágításban foglalkozik a folyóirat. Igen helyesen egyes tanulmányok ezt a kérdést a *személyiség sokoldalú általános fejlesztése szemüvegén keresztül vizsgálják*.

Megszívlelendően hangsúlyozza az egyik szerkesztőségi cikk² „A gazdasági és politikai életben fő cél a kiemelkedő teljesítmények elérésére való törekvés, az oktató-nevelőmunka terén is az, hogyan érhetünk el csúcsteljesítményeket, hogyan tudjuk a nevelést és képzést még tervszerűbben, eredményesebben, tudatosabban végezni. Ez a törekvés azonban nem jelentheti azt, hogy a tanulók mindegyike küszködjön magas teljesítményigényünk miatt, mert így helytelenül a tanulók érdeklődésének középpontjába nem az adott ismeretanyag, hanem a teljesítmény emelése kerülne, s az oktatás túlzott mértékben hangsúlyozná a tanuló személyiségének individuális kiválóságát. Az nevelőmunka magasabb színvonalát, intenzitásának fokozását a szemé-

¹ *Erfolge und höhere Anforderungen.* (Sikerek és magasabb követelmények.) Szerkesztőségi cikk. *Pädagogik*, 1968. No. 1.

² *Im Mittelpunkt die allseitige Entwicklung der Persönlichkeit* (A személyiség sokoldalú fejlesztése a középpontban.) Szerkesztőségi cikk. 1968. No. 7. 577.

lyiség széles körű, átfogóan értelmezett nevelési folyamatán belül, annak alárendelten kell megvalósítani. Ez a követelmény az új tantervek jó és helyes megvalósításának alapfeltétele is egyben. Az új tantervek megvalósításának folyamatában tehát a személyiség áll a középpontban.

A sokoldalú személyiség fejlesztésének folyamatával összefüggő problémákat vizsgálja a 8. és 9. szám több tanulmánya. E kötet részletesen tartalmazza a kerületi és körzeti iskolák minisztériuma által rendezett központi szeminárium anyagát, amelyet az 1968/69-es tanév előkészítésével összefüggésben tartottak. A szeminárium anyagának vezető tanulmányában AXEN, H.¹ általános áttekintést ad a szocialista tábor, ezen belül a SZU erőviszonyairól, gazdasági és politikai sikereiről, ezzel szemben az ellentábor kudarcairól. Ezt az általános képet háttérnek vázolja fel ahhoz a politikai tendenciához, mely végső soron az egész nevelőmunka terén kialakult szemléletet meghatározza. Ugyanez a szemlélet érvényesül NEUNER, G. tanulmányában,² aki az iskolai és iskolán kívüli nevelőmunka középpontjába a politikai és ideológiai nevelés feladatát helyezi. Véleménye szerint az a követelmény, hogy a pedagógiai munkát a természettudományos szemlélet, a gyakorlati élet igénye hassa át, nemhogy gyengítene az iskolai nevelés ideológiai politikai szemléletét, hanem ellenkezőleg, annak megerősödéséhez vezet. E szemléletre jellemző módon a nevelésben a fő törekvésnek, a jelen megértésének a jövőre előkészítésnek kell lennie. Az iskolai gyakorlat oldaláról ez az igény azt jelenti, hogy a gyerekeknek módot kell adni arra, hogy tevőlegesen és közvetlenül átélhessék a tudományos-technikai forradalmat, a fejlődő szocialista rendszer sikereit. Ugyanezt a gondolatot hangsúlyozza tanulmányában KAISER, H.³ az úttörők és ifjúsági szervezetek számára megfogalmazott tennivalókban, feladatokban. Rátér a világít egy fontos összefüggésre, arra ugyanis, hogy a politikai-ideológiai nevelésnek az oktatómunka középpontjába való állítása egy sor erkölcsi nevelési feladatot is sikerre vezethet, de csak akkor, ha mindezeket a magatartás megnyilvánulásaira is kiterjesztjük. A

pedagógiai folyamatnak tehát a politikai-világnevezeti és az erkölcsi nevelés egységében kell a sokoldalú személyiség kibontakozását eredményeznie, az egész személyiségre kiterjedően hatva, annak megismerő tevékenységét, beállítódását (szemléletét), magatartását formálva — mindezt oly mélyen, hogy magatartásszükségletté, jellemmé, magatartásminőséggé válják.

Tulajdonképpen ugyanerről a kérdésről filozófiai megközelítésben olvashatunk SCHMOLLBACK, J.⁴ tanulmányában. A szocialista sokoldalú személyiségalkotást vizsgálva, az emberképzés dialektikájáról elmélkedik. Elemzi ebben a folyamatban az emberképzés és társadalmi megvalósítás, a kollektív és egyéni fejlesztési folyamat összefüggéseit, a szocialista világnevezeti és erkölcsi nevelés eszközeinek, lehetőségeinek összefonódását.

2. Az új oktatási tervek bevezetése az 1967/68-as tanévben megtörtént. Tulajdonképpen megvalósítása folyamatos, még a további időkre is kiterjedő munkákat igényel, hiszen az új célok, feladatok, követelmények az egész oktató-nevelőmunka szemléletének átforgalmazásán keresztül valósíthatók csak meg. Az új tanterv nemcsak egyszerűen új célokat, követelményeket tartalmaz a tanulókkal szemben, hanem a tanulói személyiség minőségi átalakulását igényli. Ahhoz, hogy a képzés és nevelés terén magasabb fokú hatást érünk-e el, az elsősorban magától a tanulótól függ.⁵ Ezért fontos számunkra a tanulási motiváció, tanulási öröm, sikerélmény, a tanulás pedagógiai klímája, a tanuló saját teljesítőképességére épített oktatás. A magasabb követelményeket a tanuló sajátos személyiségére, annak pozitív oldalára építve kell kiszabnunk, hogy ezeket el is érhesse. Alapvetően tisztában kell lennünk azzal — írja a szerző, hogy a mi pedagógiánk középpontjában az ember áll.

Hasonló kiindulásból jut el DREFENSTEDT, E.⁶ arra a megállapításra, hogy a modern oktatásban a korszerűsítés alapelveként a tanuló öntevékenysége való építést kell elfogadnunk. Ezt a korszerű alapelveket elemezve megállapítja, hogy ez a tanulói öntevékenység nem lehet öncélú — ezt mindig az oktatás, ezen belül az anyag feldolgozásának szolgálatába kell állítani. Külön hangsú-

¹ AXEN, H.: *Zu Fragen der internationalen Lage und des Kräfteverhältnisses*. (A nemzetközi helyzet erőviszonyai.) 1968. No. 8—9. 674.

² NEUNER, G.: *Schulpolitische und pädagogische Aspekte der Einheit von Bildung und Erziehung*. (Az egységes képzés és nevelés iskolapolitikai és pedagógiai nézőpontja.) Pädagogik, 1968/8—9. 707. p.

³ KAISER, H.: *Zu einigen Problemen der sozialistischen Erziehung*. (A szocialista nevelés néhány problémájáról.) 1968. No. 8—9. 686.

⁴ SCHMOLLBACK, J.: *Sozialistisches Menschenbild und sozialistische Erziehung*. (Szocialista emberképzés — szocialista nevelés) 1968. No. 10. 824.

⁵ STÖHR G.: *Ergebnisse und Probleme bei der Verwirklichung der neuen Lehrpläne*. (Feladatok és problémák az új tantervek megvalósítása során.) 1968. No. 9—8. 728.

⁶ DREFENSTEDT E.: *Inhalt und Wesen der neuen Lehrpläne und Grundforderungen an die Unterrichtsgestaltung*. (Tartalom és lényeg: az új tantervek és alapkövetelmények az oktatás alakulásában.) 1968. No. 9—8. 742.

lyozza a szerző, hogy a tanulói öntevékenységek nem magától értetődő, spontán módon megnyilvánuló jelenség, önmagától kialakuló tulajdonság, erre a tanulót meg kell tanítani.

3. Az új tervek eredményes megvalósításának másik fontos tényezője a pedagógus. Mind szakmai, mind pedagógiai tudásuk gyarapítása politikai-ideológiai szemléletük és magatartásuk fejlesztése számára az új tervek minőségileg új követelményeket tartalmaznak. Ismerniük kell a tervek didaktikai-metodikai alapkoncepcióját, tartalmilag a benne foglalt célokat, feladatokat, ehhez viszont a marxista pszichológia és pedagógia mint stúdium korszerű ismereteit és fejlődésproblémáit. Nem véletlenül vetődik fel tehát több tanulmányban is a tantervek problémájával való foglalkozás során a pedagógusok továbbképzésének minőségi megjavítása, színvonalának emelése, a pedagógus kollektíva egységes szellemének kialakítása, a korszerű tanár-diák viszony, a tanár és az iskolai (pedagógiai) vezetés kapcsolata.¹

4. Az oktatómunka minőségi megváltozása szükségessé teszi

a pedagógiai kutatómunka továbbfejlesztését. A tudományos pedagógiai munkát két oldalról szükséges a továbbiakban megerősíteni,² egyfelől az oktató-nevelőmunka folyamatának intenzív tanulmányozásán keresztül, különös tekintettel az új tervek bevezetésének eredményeire, — másfelől a pedagógiai kutatók, a különböző pedagógiához kapcsolódó tudományterületen működők közötti tudományos elméleti együttműködés elmélyítésén keresztül.

A fentiekben összefoglalt elvi kérdéseken kívül — melyek az új tantervek bevezetésével kapcsolatosak — több tanulmány foglalkozik a különböző, erre az időszakra eső évfordulók méltatásával s az iskola feladataival ezek megünneplésével kapcsolatban.³

Ezenkívül nevelési vonatkozásban is jelentős HOHENDORF G.: Az 1918-as Novemberi Forradalom és a munkásosztály művelődési politikája c. tanulmány (1968. No. 11. 949.) A köztársaság „20. évfordulója” c. szerkesztésű cikk (1968. No. 10. 817.), OPITZ R.: Tudományos konferencia az 50 éves szovjet pedagógiáról és az Októberi Forradalomról. (1968. No. 1. 8.)

BÍRÓ PÉTERNÉ

AZ ELEKTRONIKUS SZÁMÍTÓGÉPEK PEDAGÓGIAI CÉLÚ ALKALMAZÁSA

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság 1969. szeptember 25—27-én Balatonszéplakon nemzetközi szimpóziumot rendezett az elektronikus számítógépek pedagógiai problémáiról (EASTERN EUROPEAN SYMPOSIUM ON COMPUTER EDUCATION). A munka öt szekcióban folyt: a SOFTWARE-, a HARDWARE-, a rendszerszervezési-, az operációkutatási- és a didaktikai szekcióban.

A didaktikai szekcióban előtérbe kerültek a számítógép-didaktika problémái, s ennek vitája a magyarországi pedagógiai kutatások új területét igyekezett körvonalazni.

A tézisek a számítógépek pedagógiai alkalmazásának azokat a fontosabb területeit emelték ki, amelyek nemzetközi méretekben napjainkban már kialakultak és különösen fontos szerepet játszanak a pedagógiai munkában. Ide tartozik a számítógépek oktatógépként való alkalmazása, a számítógépeknek a vizsgáztatási munkában való felhasználása, a korszerű oktatási tartalom kialakításában betöltött funkciója, a programozott oktatás programjai elkészítésében, elsősorban a programok validitásának elemzésében és értékelésében játszott szerepe, a pedagógiai tuda-

¹ TURNER, A.: Die Bedeutung sozialistischer Pädagogenkollektive für die erfolgreiche Erfüllung der Bildungs- und Erziehungsaufgaben. (A szocialista pedagóguskollektíva jelentősége a képzési—nevelési feladatok sikeres teljesítésében.) 1968. No. 1. 30. — Im Mittelpunkt die allseitige Entwicklung der Persönlichkeit. (A mindenoldalú személyiség fejlesztése a középpontban) Szerkesztésű cikk. 1968. No. 7. 577. — FÜSSEL, W.: Der Direktor und der junge Lehrer. (Az igazgató és a fiatal tanár) 1968. No. 4. 342. — HABRECHT, R.: Probleme der weiteren Entwicklung der Planung und Leitung der pädagogischen Forschung. (A terv továbbfejlesztésének a pedagógiai kutatás és vezetés problémái.) 1968. No. 7. 628. — HOFFMANN, H. G. — KOMPASS, J. — RUDOLF, R.: Zum politisch-pädagogischen Führungsstil des Lehrers. (A tanár politikai és pedagógiai vezetési stílusa.) 1968. No. 7. 595. — HONECKER, M.: Alles für die allseitig entwickelte sozialistische Persönlichkeit. (Schlusswort des Ministers für Volksbindung). (Mindent a mindenoldalúan fejlett szocialista személyiségért.) 1968. No. 8—9. 762. — TEIHMANN, W.: Leitungstätigkeit und Lehrpläne. (Vezetői tevékenység és tanterv.) 1968. No. 8—9. 786.

² OPITZ, R.: Wissenschaftliche Konferenz „50 Jahre Oktoberrevolution — 50 Jahre Sowjetpädagogik.” No. 1. 8. — Dem 20. Jahrestag unserer Republik entgegen. (Szerkesztésű cikk.) 1968. No. 10. 817.

³ HOHENDORF, G.: Die Novemberrevolution 1918. und die Bildungspolitik der Arbeiterklasse. No. 11. 949. — WILMS, G.: W. I. Lenin zu Grundfragen der Schulpolitik und der wissenschaftlichen Leitungstätigkeit. No. 11. 964. — MÜLLER, W.: Die philosophische Lehre von Karl Marx und ihre aktuelle Bedeutung. No. 7. 583. — EISEN, H.: „20 Jahre Pionierorganisation Ernst Thälmann” — 20 Jahre sozialistische Kinderorganisation der DDR. No. 12. 1098.